

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

С. І. ЩЕРБИНА

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

***ТРЕНУВАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ
ПІДГОТОВКИ ДО
ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО
ОЦІНЮВАННЯ / НАЦІОНАЛЬНОГО
МУЛЬТИПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ***

Частина III

Черкаси–2023

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України .Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

УДК 94 (477) (07)

*Рекомендовано до друку рішенням методичної ради
Черкаського державного бізнес-коледжу
Протокол № ___ від ___ березня 2023 р.*

Укладач: Щербина С.І.

Історія України

Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання/ Національного мультипредметного тесту. Частина III
Черкаси, 2023 р. – 68 с.

Рецензент: Нераденко Т.М., кандидат історичних наук, методист відділення «Історія» Черкаського територіального відділення Малої академії наук

У збірнику узагальнено типові завдання, які розроблено у відповідності до вимог підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання/Національного мультипредметного тесту з дисципліни «Історія України (II пол. XX – поч. XXI ст.)». Розробка складається зі вступу, тренувальних завдань по трьох темах курсу та списку використаних джерел.

Розробка буде корисна для учнів 11-х класів та студентів закладів фахової передвищої освіти при підготовці до ЗНО/НМТ з історії України.

Затверджено на засіданні циклової комісії
суспільних дисциплін та
фізичного виховання

Протокол №__ від _____ 2023 р.

© С. І. Щербина, 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1. Загострення кризи радянської системи (сер. 60-х – поч. 80-х ХХ ст.)	6
Тема 2. Відновлення незалежності України (1985-1991 рр.)	2+
Тема 3. Творення нової України	47
Список використаних джерел	66

ВСТУП

За вимогами Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти ключовим стає діяльнісний підхід (розвиток умінь і навичок, які студенти можуть застосовувати в практичній діяльності).

Аналіз завдань, які використовуються при проведенні ЗНО/НМТ з історії України, дозволяє зробити висновок, що велика увага звертається на історичні джерела. Це є наслідком діяльнісного підходу до вивчення історії.

За допомогою документів забезпечується альтернативність та багатоаспектність вивчення історії України.

Автори завдань для зовнішнього незалежного оцінювання/національного мультипредметного тесту з історії України ввели велику кількість джерел, що адаптовані до навчального матеріалу; відображають повну історичну епоху і мають певне емоційне навантаження. Такі завдання дають можливість визначити практичну історичну компетентність студентів.

Дана методична розробка «Тренувальні вправи до зовнішнього незалежного оцінювання/національного мультипредметного тесту з історії України» дає можливість підготуватися до складання ЗНО/НМТ з історії України, пов'язаних з розпізнаванням писемної інформації. Запитання, подані тут, дають можливість розвивати навички, визначаючи суть подій, явищ, постатей в історичному контексті.

Цей посібник можна використовувати при проведенні занять з історії України для здобувачів фахової передвищої освіти, що здобувають повну загальну середню освіту та учнів 11 класу шкіл, ліцеїв тощо для розвитку у студентів компетентнісного підходу у навчанні.

Джерела підібрані так, що дають можливість розглянути одну подію в баченні різних осіб (але всі вони відображають реальні, а не вигадані ситуації).

У третій частині посібника джерела згруповані за темами: «Загострення кризи радянської системи (сер. 60-х – поч. 80-х ХХ ст.)», «Відновлення незалежності України (1985-1991 рр.)», «Творення нової України». До кожної теми підібрано візуальні та писемні джерела, головним чином, за схемою завдань для ЗНО/НМТ з історії України. Але є завдання, за допомогою яких, можна ввести до занять елементи практичних робіт. Особливо це стало актуальним у 2016-2017 рр., коли до програм шкільного курсу з історії України та всесвітньої історії було введено практичні роботи.

Сучасну методику викладання історії неможливо увити без використання різного роду історичних джерел, особливо писемних. Посібник створено з метою допомоги студентам у підготовці до ЗНО/НМТ з історії України. Завдання, спрямовані на тренування навичок роботи з історичними картами, біографіями відомих Українців; підібрані письмові джерела акцентують увагу на головних подіях історії України другої половини ХХ ст. до сьогодення.

Розробка складається зі вступу, тестових завдань по трьох темах курсу та списку використаних джерел. Кожна тема містить завдання різного рівня складності: тестові завдання закритого типу, завдання з множинним вибором, встановлення історичних відповідностей та хронологічної послідовності подій, завдання на відтворення причинно-наслідкових історичних зв'язків.

Розробка буде корисна для учнів 11-х класів шкіл, ліцеїв та студентів закладів фахової передвищої освіти при підготовці до ЗНО/НМТ з історії України.

ТЕМА 1. ЗАГОСТРЕННЯ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ (СЕР. 60-Х – ПОЧ. 80-Х РР. ХХ СТ.)

1. За описом та фото вкажіть історичного діяча часів «брежнєвського застою».

«За безпосередньої підтримки М. Хрущова у 1963 р. обраний першим секретарем КПУ. До цього призначення займав керівні посади, пов'язані з управлінням промисловості. Вагомим внеском у культурне життя УРСР можна вважати:

- відкриття на о. Хортиця історико-культурного заповідника;
- відкриття музею народного мистецтва та архітектури України в с. Порогове Київської області;
- видавництво багатомної енциклопедії «Історія міст і сіл Української РСР»;
- став на захист М. Вінграновського та І. Драча, коли радянські функціонери звинуватили їх в націоналізмі.

Однією з причин зміщення з посади стала його книга «Україна наша радянська», за яку був звинувачений місництві та буржуазному націоналізмі».

- А. В. Щербицький
- Б. П. Підгірний
- В. О. Кириченко
- Г. П. Шелест

2. За описом впізнайте, про якого історичного діяча йдеться:

«У 1972 р. очолив Українську РСР. З його приходом до влади пов'язують нову хвилю переслідувань дисидентів та посилення русифікації. Керуючи республікою, велику увагу

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України . Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

приділяв соціальній сфері. Не сприймав реформи часів «перебудови», тому УРСР в кун. 80-х рр. ХХ ст. називали «заповідником застою».

- А. П. Шелест**
- Б. В Щербицький**
- В. Л. Брежнєв**
- Г. О. Косигін**

3. Виберіть твердження про історичного діяча, представленого на фото.

А. Засновник Української робітничо-селянської спілки, юрист. У 1988 р. з колишніх дисидентів заснував Гельсінську Групу, на базі якої у 1990 р. було створена Українська Республіканська партія.

Б. З 1970-1972 рр. редагує самвидавчий журнал «Український вісник», журналіст. Лідер у 90-х рр. ХХ ст. партії Народний Рух України. Брав участь у президентських виборах 1991 р.

В. Засновник Української Гельсінської Спілки, поет. Учасник та інвалід радянсько-німецької війни. Автор поеми про голодомор 1932-1933 рр.

Г. Учасник виступу українських дисидентів в київському кінотеатрі «Україна» у 1965 р. Літературний критик, автор самвидавчої праці «Інтернаціоналізм чи русифікація?»

4. За описом та фото впізнайте культурного діяча.

«Першою серйозною роботою в кіно стала роль Т. Шевченка у фільмі «Сон». У 1965 р. завершив зйомки у фільмі С. Параджанова «Тіні забутих предків».

Найбільш відомою його режисерською роботою стала картина «Вавилон ХХ».

- А. Л. Биков*
- Б. Л. Осика*
- В. Ю. Ілленко*
- Г. І. Миколайчук*

5. За описом впізнайте представника правозахисного руху України:

«Працював в редколегії журналу «Вітчизна» та видавництві «Молодь» (був звільнений з цих видавництв за участь у дисидентському русі). Учасник першого антирадянського виступу в Києві у 1965 р. У зв'язку з хвилию арештів української інтелігенції звернувся з листом до ЦК КПУ, до якого додав свій трактат «Інтернаціоналізм чи русифікація?», де засуджувалася політика радянського керівництва в національно-культурній сфері щодо УРСР».

- А. І. Дзюба*
- Б. В. Чорновіл*
- В. Є. Сверстюк*
- Г. Л. Лук'яненко*

6. За описом та фото визначте представника дисидентського руху України.

«Автор більше 30 праць з педагогіки. Один з найбільш радикально налаштованих представників дисидентського руху України. Уперше був заарештований у 1965 р. за звинуваченнями в антирадянській діяльності та пропаганді. Найбільш відома самвидавча праця «Собор у риштуванні».

- А. В. Мороз*

Б. Є. Сверсюк
В. В. Чорновіл
Г. Є. Гуцало

7. На фото зображено культурного діяча України періоду «брєжнєвського застою»:

А. Кінорежисер, фільм якого «Камінний хрест» увійшов до кращих творів «поетичного кіно» України, – Л. Осика.

Б. Правозахисник, режисер студії ім. О. Довженка в Києві, зняв фільм по роману М. Коцюбинського – С. Параджанов.

В. Кінорежисер, актор, плідно працював у Києві на кіностудії О. Довженка. Його режисерські роботи були присвячені воєнній тематиці, найвідоміші – «В біій ідуть одні старики» та «Ати-бати йшли солдати» - Л Биков.

Г. Актор, кінорежисер, найвідоміший його фільм «Вавілон ХХ» увійшов до фонду «поетичного кіно» України – І. Миколайчук.

8. Про якого історичного діяча йдеться?

«У 1985 р. був номінований на Нобелівську премію в галузі літератури. Більшість його віршів за життя було надруковано в «самвидаві». За часів перебування в радянських таборах Мордовії написав біля 300 віршів. Товариші по ув'язненню зуміли вивезти їх за кордон, де і були видані. У 1979 р. увійшов до Української Гельсінської Групи».

А. С. Параджанов

Б. В. Стус
В. М. Руденко
Г. І. Драч

9. Впізнайте відомого українського науковця за описом:

«58 років очолював Академію Наук України. Завдяки його розробці, здійсненій в тандемі з батьком, почалось автоматичне зварювання корпусу танка Т-34 в роки Другої світової війни. Радянські космонавти у 1984 р. здійснили зварювання в умовах відкритого космосу. Розробки для медицини зварювання живих тканин дали можливість скоротити страти крові при оперативному втручанні в 2,5 рази».

А. Є. Патон
Б. Б. Патон
В. В. Глушков
Г. С. Палладін

10. Про якого українського науковця йдеться:

«Вчений, хірург, кібернетик, мислитель. Винайшов і вдало проводив операції зі вживлення штучного клапану серця. Автор винаходу апарату зі штучного перекачування крові. До 80 років проводив операції на серці».

А. В. Глушков
Б. М. Амосов
В. В. Шалімов
Б. Б. Патон

11. За фактами біографії впізнайте відомого діяча культури УРСР:

«випускник Київської обсерваторії. Виконавець українських народних та естрадних пісень. Перший виконавець пісні, що стала гімном столиці України «Як тебе не любити, Києве мій». Співав на сцені Київського оперного театру, пізніше – постановник опер в ньому. Один із найкращих баритонів світу ХХ ст.».

А. М. Гнатюк

Б. А. Солов'яненко

В. Д. Гнатюк

Г. І. Миколайчук

12. За фактом біографії впізнайте відому українську актрису:

«Закінчила Київський театральний інститут і 35 років служила на сцені Київського драматичного театру ім. Л. Українки. Визнання в СРСР отримала після зіграної головної ролі в серіалі «Вічний зов».

А. Н. Ужвій

Б. А. Роговцева

В. М. Стеф'юк

Г. В. Заклунна

13. За фактами біографії впізнайте культурного діяча України:

«Неперевершений мелодист, що зробив українську пісню зною на теренах всього СРСР і світу. Дав півітку у творче життя С. Ротару і В. Зінкевичу, Н. Яремчук. Його пісня «Червона рута» на довгі роки стала візиткою С. Ротару. Трагічно загинув у Львові при загадкових обставинах».

А. В. Івасюк

Б. М. Скорик

В. Ю. Рибчинський

Г. Г. Майборода

14. Ознайомтесь з фрагментами інтерв'ю П. Шелеста часописові «Україна» та дайте відповідь на запитання: які приклади діяльності П. Шелеста на посаді секретаря ЦК КПУ дали підставу брєжнєвському керівництву звинуватити його в «місництві» та «націоналістичних ухилах»?

Про свою книжку «Україно наша Радянська»

«... Спалили майже повністю. Вилучили з усіх бібліотек, де немає спецхранів, - і в багаття. Скажу відверто - для мене це був страшний удар. Писалася вона довго і нелегко - більше трьох років. Хотілося наблизитися до публіцистичної, образної, живої мови. Заглядав навіть у словник Грінченка - шукав справжні українські слова, радився із фахівцями-економістами. істориками. Коли почалося полювання на книгу, я пішов до Брежнєва, кажу: «Що ж це ви робите?» - «Книжки я не читав, - відповів той. - Це зроблено за вказівками Михайла Андрійовича Сулова - йому спеціально переклад робили». Але ж не Сулов, гадаю, давав вказівки спалювати її... Для читачів, які ніколи не бачили книги, хочу сказати, що мова в ній йшла про український народ, про його історію, історичне значення. Починався твір з викладу подій Жовтневої революції і громадянської війни - розповіддю про те, як робітничий клас і селянство під проводом Комуністичної партії України, створеної при безпосередній участі Леніна, брали участь у громадянській війні, у захисті завоювань Жовтня. Досить помітне місце займав екскурс у славне минуле українського народу. Тепло говорилося про величезну роль козацтва, на що мені Сулов кричав: «Архаїзм - ці ваші козаки!» Я йому відповідав: «Якби не козаки, то й тебе б тут не було - козаки закрили грудьми кордони країни

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України. Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

від кочових орд, від турків. Козаків ще царі використовували для захисту Вітчизни, для освоєння південних земель. І ми перед ними повинні голову схилити, а ви тут таке базікаєте. Образливо...»

Далі мова йшла про те, яка питома вага, яке місце України у різних галузях промисловості - чорній металургії, добуванні вугілля, машинобудуванні, інших галузях. Наприклад, я навів факт, що у тепловозобудуванні ми давали понад 90 відсотків всесоюзного виробництва. А хіба люди не мають права пишатися своєю республікою?»

Про культурне будівництво в Україні

«Такий стан речей викликав образу, приниження національних почуттів і, як відповідь, ескалацію націоналістичних поглядів. Центром надзвичайно обмежені права республік - усе зацентралізоване до безглуздя. Ви знаєте, як я добивався будівництва республіканського Палацу піонерів у Києві? Я був особисто в Микити Сергійовича, благав, щоб дали дозвіл. У Держплані СРСР був - сказали ні, в Промбанку - теж ні. Тоді я до Хрущова поїхав і кажу: «Микито Сергійовичу, ви скільки працювали на Україні, а Палацу піонерів не збудували (він засопів невдоволено), ще Постишев збирався це зробити. Ну ви не збудували, то дозвольте хоч зараз збудувати. Коли Микита Сергійович сказав «так», тоді все знайшлося - і гроші, й фонди, і матеріали. І ще приклад: будівництво палацу «Україна». Це ж взагалі напівдетективна історія. Палац республіці не дозволяли зводити багато років, мовляв, у вас уже с Жовтневий. Великий кінотеатр - будь ласка. Тоді ми почали будівництво - за документами, які йшли до Москви, будували кінотеатр, а за проектом - республіканський палац. І я, перший секретар ЦК партії республіки, свідомо змушений брати участь в обмані. А коли вигнали майже весь перший

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України .Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

поверх, тобто вклали мільйони, «таємний об'єкт» був розсекречений...»

Про деякі починання

в галузі української культури в 60-х роках

«... А те, що «пробили», «довели», встановили Шевченківську премію як найвищу нагороду республіки, яка присуджується тільки раз у житті, те, що прийняли спеціальну постанову Ради Міністрів про створення державного заповідника на Хортиці, цим пишався і пишаюся й сьогодні. Так само, як і тим, що брав посильну участь у захисті чудових кінострічок Юрія Іллєнка, у створенні Музею-заповідника української народної архітектури та побуту у селі Пироговому.

Читав багато. Але більше часу забирало книговидання - доводилося контролювати. Бо вже тоді задля прибутку видавництва намагалися згорнути тиражі українських видань, іноді не вивчаючи попиту. А коли у сімдесятих занехаяли, кинули напризволяще книговидання українською мовою, вся культура, насамперед мова, почали занепадати. Хочу підкреслити, що за Хрущова такого не могло б бути - ні русифікації шкіл у містах, ні русифікації вузів. Микита Сергійович із величезною повагою ставився до українського народу, любив українську мову, пісні й культуру. Це можу стверджувати достеменно. Адже саме за його ініціативою встановили у Москві пам'ятник великому Кобзареві біля готелю «Україна», в центрі міста. Він вважав, що Україна і Шевченко нероздільні, як мати і дитина. І на відкритті монумента, коли я приїхав із Києва, ви б чули, як сердечно, з якою теплотою і любов'ю Микита Сергійович говорив про Кобзаря, про його вірші...

Захопився я краєзнавством чи ні, не знаю. Річ у тім, що ідея такої величезної всенародної енциклопедії народилася в

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України . Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

мене давно (хоча, може, згадувати про це й нескромно) і, можна сказати, випадково. Я тоді працював ще першим секретарем Київського обкому партії. Якось довелося заночувати в одному селі - машина загрузла у болоті. І там у одного діда я знайшов велику дореволюційну ще книгу - докладний опис села, його історію, зроблений мудрим дяконом... Отака чудова книга була створена, і я подумав: чорт забирай, дяк зумів написати, а ми?

Почалася велика і дуже копітка робота. А потім я неодноразово проводив спеціальні наради, де слухали краєзнавчі проблеми. На засіданні Політбюро ЦК Компартії України приймали й спеціальне рішення про підтримку цієї справи - ухвалили постанову «Про створення багатотомної «Історії міст і сіл Української РСР». Саме тоді доручили всю практичну роботу Троньку і редакції «Української Радянської Енциклопедії» на чолі з Миколою Бажаном. Ще підключили на допомогу Інститут АН УРСР, суспільствознавців вузів». [8, с. 63-67].

15. Уявіть ситуацію, що засновник Української Гельсінської Групи М. Руденко приніс свою працю «економічні монологи» в одне з радянських видавництв. Прочитайте уривок з неї та виберіть факти, які б радянська цензура не допустила до тодішнього читача.

«...Як добре вивчити Маркса, то виявиться, що він ніде не каже, на якій основі можливий комунізм. Ленін, що у всьому колись покладався на Маркса, опинився завдяки цьому довір'ю у дуже важкому становищі. І тоді він прийняв непотой вид капіталізму, який не усуває радянської влади і аж ніяк її не загрожує. Сталін повів країну по іншому шляху...

За впровадження. непу я довго шанував Леніна, бо то був свідомий його поворот від одіозного марксизму до

розвитку виробництва, а отже, й суспільства, яке регулюється об'єктивними економічними законами. Я змінив своє шанобливе ставлення до нього на різко негативне, коли відбував ув'язнення і заслання. Там я зрозумів: непростимий гріх Леніна - створення однопартійної системи на чолі з комуністичною партією, яка породила розгул тоталітаризму, відкинула неп і привела суспільство до повного економічного, політичного й морального краху...

Теорія Маркса породжує кривавий хаос і неправду саме тому, що вона хибна в своїй основі. З другого боку, кожному ясно: щоб утвердити ГУЛАГ, спочатку треба було ліквідувати неп. Безумовно, мова не про окремі концтабори, які з огляду на пережитки військового комунізму існували і за непу, - мова про той ГУЛАГ, яким він став у тридцяті роки. Крім того, слід мати на увазі, що ми не маємо наміру ідеалізувати неп як щось конкретне: у конкретних виявах він, звичайно, далекий від ідеалу. Ми говоримо про неп як про економічне вчення, яке нам здається вдалим. Ми повелися б нерозумно, якби відкинули свій власний досвід, на якому можна поставити знак плюс...

Треба зрозуміти: комуністична ідеологія впливає не з самого виробництва чи споживання - вона впливає з наших уявлень про Всесвіт у цілому. Коли ця ідеологія формується лише на споживацьких засадах, вона породжує той вид атеїзму, який обоюдно суспільне корито. А що за межами цього корита інші істини не існують, то мета життя зводиться до того, щоб, розштовхуючи інших, якомога скоріше і щільніше підступитися до корита. Притиснутися гак, щоб ніяка сила в світі не могла тебе від Нього відірвати. Чи може подібний атеїзм прикрасити земну людину?». [8, с. 73-74]

16. Ознайомтесь зі спогадами двох відомих учасників правозахисних дисидентських організацій України Л. Лук'яненко і В. Стуса.

З «Життєпису» Левка Лук'яненка (1988 р.)

«Від 1966 року починається нова сторінка в історії політтаборів. Доти всі напрямки політв'язнів орієнтувалися на підпільні методи праці. Генерація 1966 року привезла орієнтацію на легальну працю. Доти зв'язків із закордоном боялися і не мали, нова генерація привезла зв'язки з демократичним Заходом і цього зовсім не приховувала. До 1966 року тільки окремі в'язні відстоювали й обґрунтовували відкрито свою “антисовітську” платформу, нова генерація відкрито й сміливо доводила свою правоту.

Від приїзду до концтаборів нової генерації починається змагання з адміністрацією, якого доти не було політв'язні збирають факти грубого порушення законів і прав в'язнів і передають їх до світової демократичної громадськості, а адміністрація намагається не допустити виходу такої інформації за межі табору. Дух в'язнів ожив, і навіть старі люди підняли голови. Висока освіченість та інтелігентність нової генерації українських політв'язнів наповнювала гордістю всіх українців, навіть поліцаїв, і створювала дуже незатишну атмосферу для малоосвіченої адміністрації. Аби придушити пожсавлення, ЧК влітку 1967 року відправило до тюрми найактивніших із нової генерації Михайла Гориня, Валентина Мороза та Михайла Масютка, а також кількох із раніших політв'язнів

І я почав діяти. Спочатку сам. А у вересні 1976 р. Микола Руденко запропонував створити українську Гельсінкську групу. Я пристав на пропозицію, побачивши в ній сміливий і політичне вельми прозорливий крок. Після початкової акції фундаторами групи захотіли стати й молоді

люди М. Матусевич та М. Маринович, а також мої давні побратими Олекса Тихий та Іван Кандиба, таким чином, усього нас стало 10 осіб: Бердник, Григоренко, Кандиба, я, Матусевич, Маринович, Мешко, Руденко, Строката, Тихий.

5 лютого 1977 року арештували Руденка і Тихого, у квітні — Матусевича і Мариновича. Мене дуже радувало, що знаходяться все нові й нові люди, готові вступити до групи і заповнити прогалини в її рядах. Бачачи, що йдуть сатані в пащу — просто в тюрму, вони все-таки йшли — справді взірцева жертвовність за справедливість і волю!

12 грудня 1977 року арештували мене. 10 грудня я закінчив звернення до Белградської наради 35-ти держав про дискримінацію українців у сфері права і передав молодиці, що щасливо довезла його до Києва». [8, с. 70-71]

З «Табірного зошита» Василя Стуса

(кін. 70-х – поч. 80-х рр.)

«У Києві я довідався, що людей, близьких до Гельсінської групи, репресують найбрутальнішим чином. Так, принаймні, судили Овсієнка, Горбаля, Литвина, так перегодом розправилися з Чорноволом і Розумним. Такого Києва я не хотів. Бачачи, що Група фактично лишилася напризволяще, я вступив до неї, бо просто не міг інакше. Коли життя забране — крихт я не потребую...

Психологічно я розумів, що тюремна брама вже відкрилася для мене, що днями вона зачиниться за мною — і зачиниться надовго. Але що я мав робити? За кордон українців не випускають, та й не дуже кортіло – за той кордон: бо хто ж тут, на Великій Україні, стане горлом обурення і протесту? Це вже доля, а долі не обирають. Отож її приймають — яка вона вже не є. А коли не приймають, тоді вона силоміць обирає нас...». [8, с. 74]

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України. Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

Спираючись на отримані раніше знання та подані джерела заповніть таблицю:

Правозахисний рух України кін. 50-х – 70-х рр. ХХ ст.

	Українська робітничо- селянська спілка	Українська Гельсінська Група
1. Програмна мета		
2. Основні напрями діяльності		
3. Слабкі сторони в діяльності		

17. Прочитайте запропоновану статистичну інформацію, уявіть себе автором підручника з історії України для 11 кл. Вам необхідно наповнити фактами параграф з назвою «Загострення кризи радянської системи в сер. 60-х – на поч. 80-х рр. ХХ ст.». Назвіть пункти, до яких буде внесена подана інформація:

1. Якщо у 1960-1970 рр. темпи зростання промислового виробництва в Україні щорічно становили в середньому 4,9%, то в 11 п'ятирічці (1981-1985 рр) цей показник становив 2,8%. Рівень зношеності виробничих фондів в республіці зріс від 28% у 1961 р. до 43% у 1985 р.

2. У другій половині 60-х рр. до другої половини 80-х рр. міське населення зросло з 20,6 млн до 33,7 млн осіб або на 63,6%, сільське населення усього періоду зменшилося на 23 %.

3. У 1960-1985 рр. капіталовкладення у сільське господарство республіки зросли більше як в 3 рази, а валовий збір продукції – лише в 1,6 р.

4. Присадибні ділянки займали 5-6% сільськогосподарських угідь республіки, але давали третину всього обсягу виробленого м'яса і 40% картоплі.

5. У Дніпропетровському в середині 70-х рр. було споруджено найбільший у світі завод з виробництва ракетно-

космічної техніки «Південмаш», що обслуговував замовлення в основному військового відомства.

6. Зайняті 5-6% сільськогосподарських угідь України присадибні ділянки давали на початку 80-х рр. XX ст. третину всього обсягу виробленого м'яса, чверть молока і майже 40% картоплі.

7. Близько 2% найкращих ґрунтів в Україні в другій половині 60-х – на поч. 70-х рр. було затоплено штучними морями та великими водосховищами, утвореними в басейні Дніпра.

8. Незважаючи на те, що переваги до вступу в КПРС надавались робітникам, у 1976 р. Компартія України об'єднувала в своїх рядах 72% комуністів з вищою освітою. У 1978 р. цей показник дорівнював 78 %. [8, с. 58-59]

18. Уявіть себе журналістом чи політологом, який пише наукову статтю про радянське минуле, починається вона так:

«Економічна реформа 1965 р. не вдалася. Як причину іноді називають навіть заздрість Брежнєва до зростаючого авторитету Косигіна, який був душею реформи. Дехто бачить причини краху в недостатній наполегливості самого О. Косигіна» [8, с. 60].

Подайте своє продовження і обов'язково зробіть висновки, пов'язані з економічними процесами в СРСР періоду «брежнєвського застою».

19. Уявіть себе журналістом, що пише статтю на економічну тематику. В ході своєї роботи Ви отримали запропоновану в уривку інформацію:

«У 1986 р. в загальному обсязі промислової продукції вищої категорії якості досягли лише 15,% виробів.

Основою радянської економіки традиційно вважався паливно-енергетичний комплекс. Це твердження безпосередньо стосувалося й України. Протягом цього періоду в УРСР стали до ладу найбільша в Європі Запорізька, а також Вуглегірська, Криворізька, Придністровська ТЕЦ, Буриштинська ДРЕС та інші теплові електростанції.

Помітних успіхів досягли нафтовики та газовики. У середині 1970-х років було введено в дію 26 нових нафтових і газових родовищ. Проте зменшилося видобування вугілля. Донбас давав щорічно майже 200 млн т вугілля в першій половині 1970-х років, 190 млн т — у другій половині 1970-х і менше як 180 млн т — у першій половині 1980-х. З кожною п'ятирічкою його собівартість зростала. Для того щоб видобути вугілля, доводилося вводити в експлуатацію крутоспадні тонкі пласти або розробляти нові пласти породи глибше під землею» [7, с. 162].

Які ще слова і терміни доречно використати у Вашій статті?

А. Науково-технічна революція, інтенсивний розвиток, науковомісткі галузі

Б. Переважання в економічному розвитку групи «А», диспропорції в розвитку, підпорядкування економіки УРСР московським міністерствам

В. Аграрний характер економіки, модернізація, привабливий інвестиційний клімат

В. Доіндустріальний характер економічного життя, переважання групи «Б», наростання екологічних проблем

20. Уявіть себе автором підручника з історії України II класу, який хоче використати наступне джерело:

«Наприкінці 1970-х років сума коштів громадян на рахунках в ощадних касах досягла 32 млрд крб, а в 1986 р. пододала рубіж у 54 млрд.

Зрештою, усі зусилля радянського уряду щодо підвищення добробуту були доволі незначними. Вони виглядали вагомо хіба що порівняно зі сталінським часом і дуже скромно - порівняно зі світовими» [7, с. 171].

В якому пункті доречне його використання?

А. Матеріальний рівень життя населення УРСР та його соціальні проблеми

Б. Зміни в національній структурі населення

В. Життя партійної номенклатури

Г. Здобутки в розвитку соціальної сфери в УРСР

21. Ознайомтесь із запропонованим документом.

«Про суспільну атмосферу, яка сформувалася на тлі захоплення Л. Брежнєва нагородами, згадував П. Шелест: «Серед партійного активу, народу, серед кадрових військовиків, фронтовиків було багато несхвальних відгуків на адресу Брежнєва. Але найсумніший і найстрашніший бік справи: усі, присутні на врученні «заслужених зірок», несамовито аплодували... А яка шкода і гіркі наслідки від цього всього можуть бути, потрібно лише задуматися» [8, с. 179].

На Вашу думку, подану інформацію доцільно використовувати в доповіді з назвою:

А. Моральний стан радянського суспільства

Б. Привілеї партійно-радянської номенклатури

В. Соціальна структура населення УРСР

Г. Здобутки у розвитку соціальної сфери

22. Ознайомтесь із запропонованим історичним джерелом:

Спогади І. Білика про демонстрацію
в Києві 22 травня 1967 р.:

«...22 травня 1967 року була битва біля пам'ятника Тарасу Шевченкові – ми влаштували демонстрацію, і нас намагалися розігнати. Організатор – молодий хлопець, аспірант університету казав: «Ми сюди прийшли без ножів і без обрізів, а нас називають бандитами! Давайте підемо всі демонстрацією пішки через Хрещатик до ЦК!» І ми пішли. А перед будівлею ЦК нас стали розливати водою. ...Найвитриваліші зібралися групою, узялися за руки й трималися, аж поки вийшов міністр внутрішніх справ Іван Головченко та сказав: «Хлопці, не робіть цього тут. Ходімо на площу Калініна, там домовимося. Я при вас випущу тих, кого затримали, тільки не стійте тут» [7, с. 179].

Визначте, про що йдеться:

А. причини зародження дисидентського руху

Б. Форми і методи боротьби дисидентів з радянським режимом

В. Створення підпільних груп дисидентів

Г. Масові акції протесту проти радянського режиму

23. «Після зустрічі першого секретаря ЦК КПУ П. Шелеста зі студентами та викладачами київського університету ім. Т. Шевченка, що відбулася на початку вересня 1968 р., він отримав анонімний лист, у якому керівникові республіки докоряли за те, що він говорив неправду про події в Чехословаччині та становище в СРС».

У запропонованому уривку згадується дата та події, пов'язані з діяльністю П. Шелеста. Які ще події відбулися у цей же рік і пов'язані з причетністю до них Шелеста?

А. Адміністративні покарання для учасників відкритого виступу проти влади на демонстрації у Києві фільму «Тіні забутих предків»

Б. Цькування О. Гончара за роман «Собор»

В. Самоспалення О. Гірника на могилі Т. Шевченка в Каневі

Г. Демонстрація кримських татар з вимаганням повернення на історичну батьківщину

24. «Після підписання СРСР прикінцевого акту Наради з безпеки та співробітництва в Європі в Україні була створена українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Ініціаторами її були М. Руденко, О. Бердник, О. Мешко, Л. Лук'яненко, П. Григоренко».

Для характеристики цього історичного джерела доцільно використати такі твердження (з 6 запропонованих варіантів правильні лише 3):

1. Дисидентство - це мирні ненасильницькі форми боротьби з радянським режимом

2. Українська робітничо-селянська спілка – це перша в УРСР правозахисна група (про неї йдеться в джерелі)

3. Українська Гельсінська Група (про неї йдеться в джерелі) доклала зусиль для поширення серед українців Декларації прав людини.

4. Українська Гельсінська Група мала свій друкований орган «Український вісник»

5. На базі Української Гельсінської Групи в роки Л. Лук'яненко створив Українську Гельсінську Спілку «перебудови».

6. Усі «шестидесятники» брали участь у діяльності Української Гельсінської Групи.

25. Укажіть поняття і терміни, що стосуються доби «застою» (з 7 запропонованих варіантів правильні лише 3):

1. «Маланчуківщина»
2. «Розвинений соціалізм»
3. «Розкуркулення»
4. «Реабілітація»
5. «Косигінські реформи»
6. Надпрограми в сільському господарстві
7. «Депортація»

26. Проаналізуйте історичне джерело та дайте відповіді на питання:

«Невеличке помешкання Івана Світличного в Києві на Уманській, 35 стало осередком інтенсивного духовного життя неофіційним Клубом творчої молоді Тут почували себе як удома - Василь Симоненко, Іван Драч, Опанас Заливаха, Алла Горська, Галина Севрук і Василь Стус, Іван Дзюба і Юрій Бадзьо.

Тут ми відкривали для себе Плужника, Антонича, Зерова. Тут вітали кожний паросток нонконформістського українського мистецтва, тут знайшов свій духовний дім Василь Симоненко. Світличний був його першим критиком і порадиником, пускав у світ його захалявні твори. Тут у цій хаті записувався на плівку Симоненків “Злодій” та інші поезії завдяки чому його голос зберігся для нащадків.

Тут усі знаходили теплу усмішку, підбадьорливе слово, життєдайний духовний (та й не лише духовний!) харч, невибагливу, але безвідмовну ночівлю. Тут було зібрано практично все, що видавали в той час.

Не володіючи ораторським хистом, Світличний якимсь непомітно й ненав'язливо опинявся в центрі кожної культурної акції. Сам читав, здається, все вартє уваги і

прилучав до цього інших. Пізніше у відкритому листі Миколі Бажанові з табору писав, що ця нестримність читацьких інтересів була чи не найголовнішим “криміналом”, за який його було засуджено. Був носієм небезпечного знання. Те, що відкривалося йому, умів зробити надбанням інших. Мали-таки рацію Іванові тюремники, вважаючи його коренем зла, центром поширення крамольної літератури. Він був душею самвидаву, цього чи не найреальнішого досягнення 60-х у суспільному поступі. Як очевидець, наслідую твердити, що практичне здійснення Іваном Світличним свого покликання як критика, наставника молодого покоління було навіть більш вагомим і значущим за його літературно-критичний доробок. Звичайно, з поправкою – просто він не встиг реалізувати повною мірою, “на папері”, в друковій свій непересічний талант, свій аналітичний дар, своє теоретичне мислення... Світличний був живим містком між Східною й Західною Україною, між Києвом і Львовом. Багатьох своїх колег і друзів, зокрема й мене, саме він увів до літературно-мистецьких кіл Львова. Так здійснювалося справжнє національно-культурне єднання. Сьогодні воно видається samozрозумілим, тоді ж його треба було утвердити. І в цьому безперечна заслуга Світличного... Загалом мені важко визначити систему поглядів Івана Світличного, як я її собі уявляю, в категоріях суто політичних. Мабуть, тому, що ми спілкувалися в інших регістрах, близьких мені, – адже я до всього доходила через категорії естетики й моралі. Суто політична постановка питань ніколи не належала до моїх активів, та й до Іванових також, як мені здається. Принаймні на початках нашої дружби, в класичний період шістдесятницького буяння. Інша річ, що вся наша діяльність, сама лінія поведінки набували в контексті доби гостро політичного забарвлення. У своїй передмові до збірки “Серце

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України . Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

для куль і для рим” Іван Дзюба зауважив, що Світличний ішов до українського патріотизму не так від національного сантименту та емоцій, як від загальнолюдських гуманістичних понять і цінностей. Поділяю цю думку. Йванова “українськість” була якась спокійно-самозрозуміла, без декларацій. Перекладати на українську Ронсара чи Бодлера – це й було ділове утвердження багатючих можливостей української мови без захоплення її “солов’їністю”. Патріотизм не як гасло, а як робота, як дихання».

1. Як автор ставиться до подій, що описує?

2. На Вашу думку, в чому цінність для історичної науки свідчень очевидців подій?

3. Зробіть висновки на основі поданого історичного джерела.

27. І. Дзюба відомий своїм самвидавчим твором:

А. «Лихо з розуму»

Б. «Богоматір в снігах»

В. «Собор у риштуванні»

Г. «Інтернаціоналізм чи русифікація?»

28. Проаналізуйте поданий уривок:

«Аналіз Вашого звіту за 1959 рік показує, що хоча порівняно з минулими роками мережа релігійних громад області значно зменшилася (з 93 до 74), все ж кількість вірян продовжує неухильно зростати: 93 громади нараховували 6821 особу, а в 74 налічується 10 195.

Завдання уповноваженого Ради по Сталінській області повинно полягати в тому, щоб активно (але тонко, непомітно) підсикати позиції релігійних організацій. Робити це потрібно так, щоб не давати приводу для обґрунтованих

скарг і протестів, не дозволяючи грубого адміністрування, тобто бути максимально гнучким» [5, с. 77].

Дайте відповідь на запитання:

1. Що Вам відомо про атеїстичне виховання в СРСР та УРСР в часи лібералізації М. Хрущова та «брежнєвського застою»?

2. Чим, на Вашу думку, можна пояснити зростаючу релігійність громадян УРСР в 60-х – поч. 70-х рр. ХХ ст.

3. Які заходи радянської влади для контролю над релігійними громадами?

29. Ознайомтеся із запропонованим уривком:

«Доповідаю, що за останній час значно зросла кількість ворожих проявів, пов'язаних з розповсюдженням антирадянських анонімних документів...

Управління КДБ у Запорізькій області припинило ворожу діяльність антирадянської групи в місті Мелітополі, що складається з 13 осіб, яка в 1960-1961 роках сім разів поширювала антирадянські листівки, виготовлені за допомогою саморобних кліше. У місті Черкаси виявлено антирадянську групу з трьох осіб, які розповсюдили в лютому-березні цього року понад 900 листівок, надрукованих саморобним штампом... На території Кримської області встановлена антирадянська група під назвою «Вільна Таврія», що складається з 10 учнів 8-9 класів, яка виготовила і розповсюдила понад 100 антирадянських листівок».

Використайте подану інформацію в статті з заголовком «Зародження дисидентського руху». У Вашій статті обов'язково повинно бути обґрунтовано, чому дисидентський рух був таким активним в роки десталінізації і чому в часи «брежнєвського застою» така активність пішла на спад.

**ТЕМА 2. ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ
(1985-1991 РР.)**

1. За описом впізнайте політичного діяча України:

«Представник «дніпропетровського клану», з 1972 р. очолював Комуністичну партію України. Зумів забезпечити досить високий рівень життя громадянам УРСР в роки загострення кризових явищ в СРСР. Всіляко противився поширенню перебудовчих процесів в Україні, тому історики політичну ситуацію, що склалася в УРСР в кін. 80-х рр. ХХ ст. назвали «заповідником застою».

- А. В. Щербицький**
- Б. Л. Кравчук**
- В. М. Горбачов**
- Г. В. Шевченко**

2. Впізнайте політичного діяча за описом:

«Представник радянської компартійної номенклатури. У 1990 р. голова Верховної Ради УРСР. Ініціатор проведення позачергових виборів Президента України та парламентських виборів. Пересічні українці часто звинувачують його у втраті ядерного потенціалу».

- А. Л. Кравчук**
- Б. Л. Кучма**
- В. В. Щербицький**
- Г. В. Ющенко**

3. За описом впізнайте політичного діяча:

«Лідер українського дисидентського руху в другій половині 60-х – поч. 80-х рр. ХХ ст. Очолював одну з найвпливовіших українських партій другої половини 90-х рр. ХХ ст. «Народний Рух України». Очільник Львівської обласної

ради. На Президентських виборах 1991 р. зайняв 2 місце, набравши більше 20% голосів виборців».

- А. Л. Лук'яненко
- Б. В. Чорновіл
- В. Л. Кравчук
- Г. І. Дзюба

4. За описом впізнайте політичного діяча:

«Його прихід до влади в Радянському Союзі у 1985 р. завершив період «правління старців». Заходи, проведені в рамках «Нового політичного населення», принесли йому міжнародне визнання та Нобелівську премію Миру. В колишніх республіках СРСР його звинувачують в розвалі комуністичної держави».

- А. Л. Брежнєв
- Б. М. Горбачов
- В. Л. Кравчук
- Г. Г. Янаєв

5. Хто з українських політичних діячів був причетний до описаних подій:

«Початок жовтня 1990 р. увійшов в українську історію як «Революція на граніті». Це вперше в новітній історії України студенти спробували вплинути на політичне життя держави. Організаторами протесту виступили студентські організації вишів Києва, Львова та Івано-Франківська, очільники яких пізніше стануть народними депутатами України».

6. Прочитайте запропоновану інформацію:

«В Естонії середньомісячна оплата праці колгоспників становила 291 крб, а в Україні – 156 крб, тобто, майже у 2 рази менше».

Донецький облвиконком у вересні 1989 р. розглянув питання «Про порядок продажу дефіцитних товарів» і ухвалив рішення, яким обмежив години продажу дефіцитних товарів і розподілив громадян за магазинами за місцем прописки. Намагаючись припинити вивезення продуктів харчування за межі області, облвиконком запровадив огляд багажу пасажирів. Вилучене продовольство підлягало реалізації в продовольчій мережі» [7, с. 210].

Поміркуйте, якими словами та словосполученнями можна доповнити дану інформацію:

А. Рівень життя населення, запровадження політики «прискорення», наростання кризових явищ

Б. Перебудова, наростання страйкового руху, гласність

В. Зростання громадської активності, опозиційні організації, «нове політичне мислення».

Г. XIX партійна конференція, падіння авторитету КПРС, політичний плюралізм

7. На основі запропонованого джерела дайте відповідь на питання:

«З резолюції установчого з'їзду Народного руху за «перебудову» «Про екологічну ситуацію в Українській РСР»: «Якщо до токсичних речовин промислового та сільськогосподарського походження приєднати мільйони кюрі радіонуклідів, які в трагічні квітнево-травневі дні 1986 р. на багато десятиліть густо засіяли наші щедри ниви й ліси, багаті й чисті колись ріки та озера, - можна з глибоким сумом констатувати, що ми ледь-ледь утримуємося на крихкому березі екологічної прірви.

Щороку десятки тисяч гектарів української ріллі гине від ерозії, підтоплення, ущільнення та засолення, замулюють й припиняють своє існування сотні малих річок. Ґрунти

перенасичуються надлишками різноманітних токсичних хімічних сполук, які систематично потрапляють до продуктів харчування та в питну воду.

З'їзд наполягає на наданні республіці повного суверенітету щодо створення законодавства з охорони природи та гарантованого забезпечення якості навколишнього середовища в будь-якому куточку землі України – шляхом гармонійної організації продуктивних сил і дбайливого використання природних ресурсів нашої республіки. З'їзд уважає, що кожний громадянин нашої країни має гарантоване право на чисте повітря, чисту воду, чисті продукти харчування, на здоровий спосіб життя.

З'їзд пропонує оголосити 26 квітня Днем національної жалоби і Днем застереження з проведенням траурних мітингів у всіх регіонах України без принизливої потреби щоразу просити дозвіл.

З'їзд уважає за важливу мету позбутися екологічної безправності людей. Кожна людина повинна мати право на отримання повної екологічної інформації про якість місця свого проживання, про якість продуктів, які споживають діти» [7, с. 217-218].

А. Охарактеризуйте програмні положення Народного руху України «за перебудову»

Б. Якими б гаслами Ви доповнили програму цієї організації?

В. Чому, на Вашу думку, ця організація не стала масовою в Україні і користувалася популярністю більше в західних регіонах?

8. Ознайомтесь з поданим документом та дайте відповідь на запитання:

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України . Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

«Пленум уважає одним із найважливіших завдань компартії України послідовне утвердження політичного та економічного суверенітету Української РСР в оновленій радянській федерації. Цей курс має стати надійною основою для консолідації всіх прогресивних сил, подолання кризових явищ у соціально-політичній та економічній сферах і створення для всіх людей, які населяють республіку, достойних умов життя. Пленум визначає такі принципи моменти політичного й економічного суверенітету України:

- повновладдя народу України на своїй території, виразником його волі є Ради народних депутатів;*
- державна цілісність, територіальна єдність і територіальне верховенство Української РСР;*
- самостійність у визначенні інститутів і символів державності, адміністративно-територіального устрою;*
- право республіки визначати, вирішення яких питань вона передає в компетенцію союзних органів;*
- пріоритет законів республіки над нормативними актами органів управління Союзу РСР;*
- створення правової основи й механізму захисту економічних інтересів республіки, розширення й зміцнення зв'язків із союзними республіками;*
- становлення Української РСР як реального суб'єкта міжнародного права;*
- створення необхідних умов для широкого розвитку економічних, наукових і культурних зв'язків із зарубіжними країнами.*

Висловлюючись за політичний і економічний суверенітет Української РСР, пленум ЦК компартії України виступає проти будь-яких спроб сепаратистських сил використати цю ситуацію з націоналістичною метою, для розпалювання націоналістичного егоїзму й ворожнечі.

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України .Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

Пленум рішуче виступає проти закликів екстремістських елементів до виходу республіки із СРСР. Комуністи республіки будуть зміцнювати дружбу, співробітництво та взаємодопомогу народів Союзу РСР, не відступлять від ленінських принципів інтернаціоналізму...» [7, с. 234].

А. Чи погоджуєтеся Ви з твердженням: «У 1990 р. Верховна Рада УРСР стала єдиним і дієвим управлінським центром в республіці?»

Б. Як Ви вважаєте, дана резолюція є свідченням втрати впливу комуністами на законодавчі процеси: Чи можна погодитися з твердженням сучасних істориків, що верхівка КПРС не мала стратегічного бачення майбутнього розвитку України і просто пристосовувалась до ситуації. Свою думку обґрунтуйте.

В. Чи можна вважати «Декларацію» проявом боротьби УРСР за вихід з-під впливу Москви?

Г. Перерахуйте наміри ВР УРСР щодо забезпечення в майбутньому економічної самостійності

Д. Чи погоджуєтеся Ви з думкою, що демократичні вибори 1990 р. поглибили курс на суверенізацію України?

9. Ознайомтесь з поданим джерелом:

«- Кажуть, що три керівники – Єльцин, Шушкевич і Кравчук – розвалили радянський Союз.

Л. Кравчук: - Радянський Союз був приречений, оскільки тримався на КПРС і КДБ. Демократія й імперія - поняття незіставні . Ви не знайдете в історії ,щоб імперія була демократична. Радянський Союз - це була тоталітарна імперія ,якої світ не бачив. І ось , як тільки КПРС пригнулась ,почали гнутись всі несучі конструкції. Радянський Союз був приречений. Після серпневого путчу всім

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України. Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

стало зрозуміло, що якщо не вжити рішучих заходів, то станеться обвальна руйнація Радянського Союзу. І тоді можуть бути страшенні наслідки, я про це думав і готувався до цього. І коли ми зібралися в Біловезькій Пущі, то мова не йшла про розпад Радянського Союзу, а як цей розпад, який став об'єктивним, спрямовувати в таке русло, щоб він не став, ну, скажімо, прототипом югославського. Ось яке в нас було завдання. І коли я приїхав до Біловезької Пущі, народ України вже проголосував за незалежність – 92 відсотки. Я мав мандат: 92 відсотки тих, що проголосували за незалежну суверенну Україну. Отож я приїхав не тільки зі своєю власною думкою» [7, с. 234].

Поміркуйте, чому необхідна була зустріч трьох слав'янських республік у грудні 1991 р. в Біловезькій Пущі?

10. Ознайомтесь з документом та виконайте завдання:

З виступу Держкомітету з економіки УРСР В. Фокіна про стан економіки восени 1990 р.

«... Майже два роки я прагну довести доцільність на даному етапі дуже прикрого та вкрай непопулярного заходу – уведення системи обмеженого нормування, яка гарантувала б кожній сім'ї необхідний мінімум продуктів харчування... А нині кожен день підносить нам сюрпризи: мало того, що наші колгоспи, не викопуючи завдання по заготівлі хліба, ігноруючи власні потреби, наввипередки продають у Прибалтику та Росію зерно за вкрай низькими цінами, так і російський прем'єр Іван Силаєв підписав постанову, згідно з якою з 15 вересня по 15 грудня більш як удвічі підвищено закупівельні ціни на продукцію тваринництва порівняно з нашими цінами. Не виключено, що прикордонні колгоспи таки женуть худобу

до відповідних областей РРФСР, незважаючи на указ, прийнятий урядом нашої республіки...

А згадаймо нинішнє літо? Адже саме в жнива нам припинили постачання бензину. Нам недопоставили понад 600 тис. т пального, а щойно стало відомо, що скорочують і поставки сортового вугілля з Кузбасу» [7, с. 213].

Створіть аналітичну довідку про стан сфери споживання в УРСР в кін. 80-х – поч. 90-х рр. ХХ ст. Також проаналізуйте негативні тенденції у розвитку сільськогосподарської республіки та паливного комплексу.

11. Ознайомтесь з документом і висловіть свою думку щодо наведених фактів. Опіраючись на отримані знання на уроках історії України, визначте основні причини такої ситуації:

«26 квітня 1989 р. в Інституті ботаніки АН УРСР дозиметри показали різке підвищення радіоактивності. Коли вчені спробували з'ясувати, чому так сталося, представники органів держбезпеки опечатали прилади, посилаючись на те, що ця інформація таємна та нібито з метою недопущення паніки й поширення провокаційних чуток» [7, с. 205].

12. Уважно ознайомтесь з запропонованим джерелом і дайте відповідь на запитання: «Для характеристики якого періоду в історії України воно може бути використане?»

«Сьогодні, у період революційного оновлення радянського суспільства, коли почато процес демократизації, очищення всіх сторін нашого життя від деформації і перекручень загальнолюдських принципів гуманізму, в країні посилюється прагнення знати всю правду про минуле, щоб засвоїти його уроки в ім'я майбутнього» [4, с. 269].

- А. Лібералізація суспільного життя 1954-1964 рр.
- Б. Розпад СРСР і проголошення незалежності України 1985-1991 рр.
- В. Творення нової України (з 1991 р. – по сучасні часи)
- Г. Повоєнна відбудова (1945 – поч. 50-х рр. XX ст.)

13. Ознайомтесь з джерелом періоду перебудови і продовжте речення: «Описані події стали наслідком подій Другої світової війни, пов'язаних з...»:

«Рада міністрів УРСР зобов'язала виконкоми місцевих рад народних депутатів Кримської області вжити додаткових заходів для своєчасного надання в установленому порядку кримським татарам, які повертаються, земельних ділянок для будівництва житлових будинків...»

А. Департації населення у 1944 р. в Узбецькій Радянській Соціалістичній Республіці та Казахській Радянській Соціалістичній Республіці.

Б. Департації сімей воїнів УПА в період Великої блокади

В. Масове вивезення молодих сімей до Німеччини

Г. Впровадження в дію німецьким командуванням плану «Ост»

14. Описані в уривку події відбулися в УРСР в період керівництва нею:

«Прегарним літнім днем ми почули шум під вікном нашої редакції... Виглянули – а там збираються шахтарі. Прямо із забою... Так стихійно розпочався мітинг протесту з економічними вимогами. ...народ осей став і не дав говорити... першого секретаря райкому партії Лаврову... все роздратування партією, що накопичилися за десятиліття, виплеснулося на поверхню життя шахти. ...почався страйк, і наш рудник був першим серед всіх шахт Донецька» [4, с. 270].

- А. П. Шелеста
- Б. М. Підгірного
- В. В. Щербицького
- Г. О. Кириченка

15. Подане джерело доцільно використовувати для характеристики одного з елементів політики перебудови, якого саме?

«Вперше за багато років ми дізналися безпосередньо від наших керівників, що.... наше місце у хвості навіть не дуже розвинутих держав. Що люди живуть у нас погано, що виробництво падає, що у бюджеті не має грошей, що у нас інфляція... Були вказані і причини: відсутність гласності, догматизм..., командно-адміністративна система управління, що душила все живе і прогресивне у виробництві і в культурі, жорстка зрівнялівка... Все частіше було чути слова про дикі деформації нашого соціалізму, питання, чи можна взагалі наш лад називати соціалістичним?» [4, с. 270].

- А. Нового політичного мислення
- Б. Прискорення і гласності
- В. Лібералізації та десталінізації
- Г. Ждановщини і лисенківщини

16. Описані у джерелі події можуть ілюструвати провал нової економічної політики радянського керівництва:

«... Майже всі вимоги, видані «на-гора» страйкуючими, що стосуються , здавалося б, самих повсякденних умов праці й побуту шахтарів, які за традицією іменуються економічними, насправді прямо виходять на політику. Усі вони сконцентровані на одному: проголошену економічну реформу треба проводити в життя, нехай, нарешті, стануть

реальністю самостійність підприємств, самоврядування трудових колективів, самофінансування та госпрозрахунок» [4, с. 271].

- А.** Косигінських реформ
- Б.** Політики прискорення
- В.** Надпрограми М. Хрущова
- Г.** Приватизації

17. Про яку громадську організацію йдеться?

«У лютому 1989 р. в газеті «Літературна Україна» було опубліковано проект її програми. Тодішнє керівництво УРСР на чолі з В. Щербицьким насторожено віднеслось до ідеї створення такої організації. Незважаючи на те, що програма організації була менш радикальною, ніж у Народних фронтів Прибалтійських республік, у ЗМІ розгорнулася тенденційна критика цих ідей».

- А.** Народний Рух України «за Перебудову»
- Б.** Український Культурологічний Клуб
- В.** Українська Гельсінська Спілка
- Г.** Товариство української мови ім. Т. Шевченка

18. Про яку подію йдеться?

«Вона мала резонанс у всіх регіонах України, тому що започаткувала ідею непорушної єдності України. Проведена з ініціативи Народного Руху України взимку 1990 р.»

- А.** Українська хвиля
- Б.** Революція на граніті
- В.** Вшанування пам'яті Т. Шевченка в день його перепоховання
- Г.** Вшанування Героїв Крут

19. Коли відбулися описані події?

«О 10 годині ранку в залі засідань Верховної Ради УРСР 355 депутатів ухвалили доленосний документ. Ще перебуваючи в складі Радянського союзу ВР УРСР заявила про своє прагнення до незалежності. Цей документ став правовою базою для Конституції України 1996 р. Крім верховенства України на своїй території та незалежності у зовнішній політиці, єдиним джерелом влади визначався українськи народ, а не комуністична партія, так як це було в попередні роки в УРСР».

А. Акт проголошення незалежності України 24.08.91 р.

Б. Декларація про державний суверенітет України 16.07.90 р.

В. Закон «Про економічну самостійність УРСР» серпень 1990 р.

Г. Акт відновлення незалежності України 31.07.1941 р.

20. Уважно ознайомтесь з запропонованим джерелом та виконайте завдання I-III:

Витяг із доповіді Держкомстату СРСР

від 7 березня 1991 року

«Торгівля практично втратила свої функції й майже витіснена різними формами розподілу товарів народного споживання за списками рай- і міськвиконкомів, сільрад, різних комісій і комітетів, підприємств та організацій або реалізації за купонами, запрошеннями. Майже скрізь уведени купони на макаронні вироби й крупу... Кондитерські вироби продаються за купонами... Черги займаються задовго до відкриття магазинів, складаються списки, влаштовуються перегуки. Простежується тенденція скорочення норм відпуску товарів за купонами основних продуктів харчування. Значна частина побутової техніки, меблів, одягу й взуття, постільної білизни розподіляється по підприємствах залежно

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України. Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

від кількості працівників. Запис на телевізори, холодильники, пральні машини, меблеві гарнітури – до 2000 року. Населення прагне по можливості придбати будь-які наявні в продажі товари для подальшого їхнього обміну або перепродажу» [8, с. 163].

I. Чому радянський уряд пішов на запровадження карток споживача з відрізними купонами?

A. З метою проведення радикальної економічної реформи

B. З метою справедливого розподілу споживчих товарів

B. В умовах гострого дефіциту «по-справедливому» розподілити їх між населенням

Г. Запровадження нової української національної валюти – гривні

II. Наведені в джерелі факти свідчать про провал таких урядових рішень в СРСР:

A. Постанови «Про боротьбу з нетрудовими доходами»

B. Закону «Про індивідуальну трудову діяльність»

B. Закону «Про державне підприємство»

Г. «Шокової терапії» за 500 днів

III. Спираючись на поданий документ та знання, отримані на заняттях з історії України, заповніть таблицю:

Роки	Зміст реформи	Наслідки
1987-1989		
1989-1990		
1991		

21. Ознайомтеся із запропонованими спогадами та використайте їх для:

I. Історичного дослідження на тему «Виникнення в Україні неформальних об'єднань та рухів непов'язаних з комуністичним режимом

II. На Вашу думку, якою була роль Українського культурологічного клубу в національному житті України в кін. 80-х рр. ХХ ст.?

Уривок із мемуарів Василя Овсієнка,
українського дисидента

«Та в епоху горбачовської «гласності» найпершою організованою силою (як тоді писали, «неформальними об'єднаннями громадян») у Києві був-таки Український культурологічний клуб (УКК). Ініціаторами його створення були переважно молоді люди – недавні політв'язні Сергій Набока, Леонід Мілявський, Інна Чернявська, Лариса Лохвицька, Ольга Гейко-Матусевич, а також Вадим Галиновський, Ірина Альтер, Олександр Карабчієвський, Володимир Федько. Під виглядом "заходу" районної комсомольської організації в клубі-кафе "Любава" 6 серпня 1987 року вони влаштували публічну дискусію "Українська культура: міфи та реальність", де порушили питання, які замовчувалися радянською пропагандою: про голод 1933 року, про утиски церкви, свободу слова. У дискусії вперше взяли участь щойно звільнені з концтаборів відомі політв'язні Євген Сверстюк та Олесь Шевченко. Тут-таки й виникла думка створити постійно діючий «Український культурологічний клуб» [8, с. 167].

22. Уважно ознайомтесь з запропонованими документами та виконайте завдання I-III:

Уривок із виступу Дмитра Павличка на засіданні
парткому Київської організації Спілки письменників України

«Наш рух, наші товариства повинні передусім спиратися на нашу партійну совість. Навіщо потрібний Народний Рух? Суть ось у чому. Якби ми бачили, що

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України. Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

перебудова йде добре, то їй не треба було б Народного Руху за перебудову» [8, с. 171].

Уривок із виступу Володимира Яворівського на установчому з'їзді Народного Руху України за перебудову

«Кажуть, що ми націоналісти. Теж правда. Причому унікальні націоналісти. Без мови, без історії, без суверенної республіки, без національної свідомості, без землі – тільки отруєна хімікатами і радіацією територія, без власної історичної символіки, без власних виходів на міжнародну арену, без національної інтелігенції, без... А втім, все одно націоналісти. Бо хочем це мати» [8, с. 171].

I. З якою подією пов'язане виникнення організації?

A. Оголошення владою політики «прискорення»

B. Початок американсько-радянських переговорів про роззброєння

B. Участь України в роботі ООН

Г. Ліквідацію у 1990 р. статті 6 Конституції СРСР.

II. *Виберіть у цих уривках твердження, які, на Вашу думку, свідчать про можливість формування на основі Народного Руху України «За Перебудову» політичної партії*

III. *На Вашу думку, чому Народний Рух України «За Перебудову» виник на базі Спілки письменників України (свої думки підтвердьте уривками з поданих джерел).*

23. *Ознайомтеся з джерелами та дайте відповідь на запитання I-III:*

Уривок зі спогадів Леоніда Кравчука

«Головою ВР обрали мене. Відтоді я ще більше й глибше став відчувати, як невмолимо і нестримно змінюється становище, як все помітніше проявляється в Союзі дія відцентрових сил. Новим, могутнім поштовхом цим процесам дав парламент Російської Федерації, обравши своїм головою

Бориса Єльцина і прийнявши 12 червня 1990 р. Декларацію про державний суверенітет Росії. Це був промовистий приклад для інших республік, адже в колишньому СРСР нас виховували й орієнтували рівнятися на «старшого брата». Українські депутати послідували цьому прикладу 16 липня: того дня більшістю голосів був ухвалений винятково важливий на шляху до нашої незалежності документ — Декларація про державний суверенітет України» [8, с. 180].

Уривок із Декларації
про державний суверенітет України

«Верховна Рада Української РСР, виражаючи волю народу України, прагнучи створити демократичне суспільство виходячи з потреб всебічного забезпечення прав і свобод людини, шануючи національні права всіх народів, дбаючи про повноцінний політичний, економічний, соціальний і духовний розвиток народу України, визнаючи необхідність побудови правової держави, маючи на меті утвердити суверенітет і самоврядування народу України, **ПРОГОЛОШУЄ** державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах» [8, с. 180].

I. Прийняття Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України було викликано:

A. Долученням України до переговорного процесу Ради з питання Безпеки та Співробітництва в Європі.

B. Необхідністю окреслити умови вступу УРСР до складу оновленого СРСР

B. Необхідністю розширити вплив у Верховній Раді УРСР блоку «239»

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

Історія України . Тренувальні завдання для підготовки до Зовнішнього незалежного оцінювання / Національного мультипредметного тесту. Частина III

Г. Необхідністю забезпечити вступ України до Ради Європи.

II. Посилаючись на джерела, обґрунтуйте свою думку: «Чому 16 липня 1990 р. не стало Днем незалежності України?».

III. Використовуючи джерела підготуйте повідомлення на тему: «Народна Рада у Верховній Раді УРСР стала «дріжджами», які підготували події 24 серпня 1991 р.».

24. У сер. 80-х рр. XX ст. СРСР, що представляв собою різношерстну багатонаціональну державу, тримався на силі, яка поступово танула і на пропаганді, яка все більше розходилася із дійсністю. Останній генсек Горбачов запустив низку реформ, які по-різному називають, але вони мали послабити «гайки влади». Захиталися позиції комуністичної партії і в таких умовах Горбачов запустив «новоогарьовський процес». Що стало його наслідком?

А. Проголошення Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України

Б. «Револьюція на граніті»

В. Розпад СРСР і проголошення незалежності України

Г. російська агресія на Сході України

25. Уявіть себе журналістом, який пише статтю на тему: «Нація дозріла до державної незалежності». При її написанні пропонується використати ці джерела:

«Виходячи зі смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною... продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні... Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто проголошує

незалежність України й створення самостійної української держави – України... Віднині на території України мають чинність винятково Конституція і закони України...» [4, с. 273].

«Електоральна демократія виявилася несумісною з багатонаціональною державою, в якій головним «клеєм» була сила – військова, політичні репресії тощо. Багатонаціональні держави, побудовані на такій основі, виявилися не в змозі існувати» [8, с. 182]

26. Ознайомтесь з текстом і вкажіть, якому періоду радянської історії він відповідає:

«Прискорення, гласність, «очищення» соціалізму від негативних нашарувань минулого. Ось головні завдання. Так вимагає час, іншої альтернативи для нас немає» [4, с. 274]:

А. Лібералізації суспільного життя (1953-1964 рр.)

Б. Загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.)

В. Повоєнна відбудова (1945 – поч. 50-х рр. ХХ ст.)

Г. Розпад СРСР і проголошення незалежності України (1985-1991 р.)

ТЕМА 3. ТВОРЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНИ

1. За описом впізнайте політичного діяча:

«Народився у 1934 р. на Рівненщині. Кандидат економічних наук. В радянські часи був «рупором» комуністичної партії України. У 1990 р. обраний до Верховної Ради УРСР, пізніше став її очільником. На президентській посаді перебував 4 роки. Під час його каденції затверджено державну символіку України».

А. П. Порошенко

Б. Л. Кучма

В. Л. Кравчук

Г. В. Ющенко

2. За описом впізнайте політичного діяча України:

«Народився у 1938 р. на Чернігівщині. Кандидат технічних наук. очолював конструкторське бюро «Південне», автор декількох розробок ракетної техніки. З 1990 р. в активній політиці. Був Президентом України протягом 2 каденцій. В часи його президентства ВР України прийняла Конституцію. Було подолано гіперінфляцію і вдало проведено грошову реформу. Свою зовнішню політику означив як багатовекторну».

А. Л. Кравчук

Б. Л. Кучма

В. В. Янукович

Г. В. Ющенко

3. За фактами біографії впізнайте політичного діяча незалежної України:

«Народився на Сумщині. Доклав зусиль до створення помісної Української Православної Церкви. Повернув Україну в бік євроінтеграції».

- А. П. Порошенко
- Б. В. Зеленський
- В. В. Ющенко
- Г. Ю. Тимошенко

4. Про яку українську політикиню йде мова?

«Представниця бізнесових кіл Дніпропетровщини. За влучним виразом українських журналістів – «газова принцеса», очільниця партійного блоку «Батьківщина». Неодноразово займала посаду Прем'єр-Міністра України».

- А. І. Геращенко
- Б. Ю. Тимошенко
- В. А. Герман
- Г. О. Кужель

5. За описом впізнайте політичного діяча України:

«Фінансист. В часи його головування в Національному Банку України запроваджено в обіг гривню. Лідер блоку партій «Наша Україна». Відомий своїми проєвропейськими позиціями. Зумів добитися прийому України до Світової Організації Торгівлі».

- А. В. Янукович
- Б. В. Ющенко
- В. Л. Кучма
- Г. П. Порошенко

6. За описом впізнайте політичного діяча України:

«Представник Донецького регіону. Очільник партії «Партії Регіонів України», декілька разів обіймав посаду

Прем'єр-Міністра України. Відомий своїми проросійськими позиціями та відмовою від євроінтеграції».

- А. В. Ющенко**
- Б. В. Янукович**
- В. Л. Кравчук**
- Г. М. Азаров**

7. За описом визначте політичного діяча України:

«Народився у 1965 р. на Одещині. Випускник факультету Міжнародних відносин київського університету. Вільно володіє англійською та румунською мовами. Був Міністром з закордонних справ України. Обраний Президентом України у I турі позачергових президентських виборів. Доклав зусиль до піднесення статусу української мови. Заявив про політику декомунізації».

- А. В. Янукович**
- Б. В. Ющенко**
- В. Л. Кучма**
- Г. П. Порошенко**

8. Про кого йдеться?

«Очільник греко-католицької церкви з 2001 р. по 2011 р. Кардинал римо-католицької церкви. Домігся перенесення резиденції УГКЦ до Києва».

- А. Й. Сліпий**
- Б. Л. Гузар**
- В. В. Липківський**
- Г. Є. Думенко**

9. Про кого йдеться?

«Народився в Північній Буковині в сім'ї вчителів. За опитуваннями журналістів, проведеному у нульових роках,

визнаний одним із символів нації. «Хто мене чує, привіт Україні!» - так привітав він своїх земляків у листопаді 1997 р. з борту американського космічного корабля «Колумбія».

- А. Р. Попович
- Б. Л. Каденюк
- В. О. Леонів
- Г. Ю. Гагарін

10. Про якого політичного діяча йдеться?

«До активної політичної боротьби долучився ставши дисидентом. Одною з причин арешту стало звинувачення у спробі передачі листа американському Президенту в Москві, де було прохання посприяти поверненню кримських татар на їх історичну батьківщину. Під час одного з тюремних ув'язнень голодував 303 дні. Це голодування вважається найдовшим в історії. З 1991 р. і наступні 22 роки очільник кримсько-татарського парламенту – меджлісу. У 2014 р. російська влада оголосила його «екстремістом» та заборонила в'їзд до Криму».

- А. Р. Чубаров
- Б. І. Гаспринський
- В. А. Хан-Султан
- Г. М. Джемілев

11. За фактами біографії визначте політичного діяча:

«Народився в Узбекистані, в Москві навчався за фахом «історик-архівіст». З молодих років активний учасник боротьби за права кримських татар. З 2013 р. очільник меджлісу кримських татар. За організацію антиросійських виступів в лютому 2014 р. під стінами ВР Криму оголошений

в РФ злочинцем і заочно засуджений до 6 р. тюремного ув'язнення».

- А. М. Джемільєв
- Б. Р. Чубаров
- В. П. Григоренко
- Г. І. Гаспринський

12. Уважно ознайомтесь з документом та дайте відповіді на запитання I-III:

Леонід Кравчук, перший Президент України

«Я хотів би, щоб Україна зайняла надійне місце в будівництві європейського дому. Щоб вона вийшла у світ як цивілізована правова держава» [8, с. 192]

I. Що можна вважати успіхом в діяльності першого Президента України (правильні 3 відповіді):

1. Провів вдалі процеси приватизації
2. Широке міжнародне визнання незалежної України
3. Початок проведення освітніх реформ
4. Проголошення незалежності України при збереженні в умовах збереження стабільності в суспільстві
5. Проведення державотворчих процесів в умовах становлення нової української державності
6. Початок формування багатопартійності
7. Проведення грошової реформи

II. Які, на Вашу думку, головні прорахунки Л. Кравчука як Президента України (з 7 варіантів обрати 3):

1. Не зумів виконати передвиборчі обіцянки
2. Відсутність чуткої зовнішньополітичної орієнтації
3. Не зумів зупинити гіперінфляцію
4. Неграмотно проведені приватизаційні процеси
5. Не зумів зупинити діяльності фінансових пірамід, які забрали останні заощадження українців

б. Відмовився від процесів реконверсії

III. Складіть повідомлення, спираючись на дане джерело, на тему: «Діяльність Л. Кравчука заклала принципи нового державотворення в Україні»

13. Ознайомтесь із документом та дайте відповіді на запитання I-III:

Із конституції України

«Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.... Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою... Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю... Держава відповідає перед людиною за свою діяльність... Україна є республікою. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами»[8, с. 195].

I. Чи погоджуєтесь Ви з думкою, що Конституція України стверджує умови для функціонування усіх важливих державних структур, створила засади для утвердження стабільності в країні та консолідації громадян?

II. Чи погоджуєтесь Ви з думкою, що Л. Кучма проішовхнув через Верховну Раду України проект своєї Конституції та отримав повний контроль над урядом і

можливість проводити економічні реформи в інтересах олігархічних структур?

III. Які твердження дотичні до конституційного процесу в Україні (з 7 варіантів обрати 3):

1. Першу конституційну комісію очолював О. Мороз і Л. Кравчук

2. Головною погоджувальною конституційною комісією був М. Сирота

3. За Конституцією Україна ставала парламентсько-президентською республікою

4. Текст Конституції планували винести на всеукраїнський референдум

5. Конституційний процес призупинено у зв'язку з достроковими президентськими і парламентськими виборами

6. Конституція прийнята на основі статей радянської конституції 1977 р.

7. Прийняття конституції прискорило процес міжнародного визнання України.

14. Ознайомтесь з поданим документом та виконайте завдання:

Уривок із праці Миколи Рибчука «Дві України»

«Політологи охрестили політико-економічні системи, збудовані в Україні й Росії, як *blackmail state* - «шантажистська держава». Суть її полягає в тому, що замість колишнього тотального ідеологічного шантажу застосовується ефективніший економічний. З одного боку, держава створює такі умови, що практично жоден її громадянин не може вижити, не порушуючи тих або тих законів чи приписів. Підприємець мусить приховувати частину податків, бо не в силі їх усіх заплатити, викладач бере дрібні хабарі від студентів, бо не може вижити із

сім'єю на мізерну зарплату (як і міліціонер, що збирає «данину» з вуличних торгівців), робітник виготовляє «ліву» продукцію на заводі, що місяцями простоє і не платить йому зарплати, ну а решта пересічних громадян дружно роками не платить за газ, електрику, воду та інші комунальні послуги. Держава нібито толерує всі ці дрібні (а часом і не дуже дрібні) порушення, але — і це вже другий бік справи — лише доти, доки громадянин залишається лояльним підданим і не «рипається», себто не намагається стати власне громадянином — із незалежними думками, вчинками та висловлюваннями» [8, с. 199].

Які основні зміни відбулися в колгоспно-радгоспній системі (з 7 варіантів обрати 3):

1. До поч. 1994 р. було реформовано 94% колгоспів і радгоспів України
2. Більшість селян на поч. 90-х рр. стали вести власне фермерське господарство
3. Відбулось паювання колгоспного майна
4. До поч. 2000 р. фіксується збільшення виробництва сільськогосподарської продукції на 10%
5. В аграрний сектор України активно «приходять» іноземні інвестиції
6. Держава розширює капіталовкладення в соціальну сферу села
7. Українські підприємства переходять на випуск малої сільськогосподарської техніки

15. Встановіть відповідність між датами та подіями:

1. 1991 р.
2. 1991-1992 р.
3. 1993 р.

4. 2011 р.

А. Відбулась серйозна депопуляція. Особливо в сільській місцевості

Б. потік людей, що приїхали в Україну, перевищував їх відтік

В. Кількість українців – 52,2%

Г. Характерними стають «трудова еміграція» та масовий виїзд з сільської місцевості, кількість українців – 45 млн. осіб.

16. Л. Кучма, характеризуючи засади зовнішньої політики України часів свого президентства називав її багатовекторною, але, на думку багатьох політологів, він чітко дотримувався проросійського курсу. Чи можна вважати свідченням цього:

А. Вступ України до Ради Європи

Б. Підписання угод про співпрацю з ЄС

В. Відмова України від курсу на вступ до НАТО та видалення у 2004 р. цього постулату з воєнної доктрини України

Г. Продаж військової техніки Ірану

17. Ознайомтесь з документами та дайте відповіді на запитання I-III:

Витяг із Будапештського меморандуму

«Поважати незалежність і суверенітет та існуючі кордони України (стаття 1) утримуватися від загрози силою, її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України; ніяка їхня зброя ніколи не буде використовуватися проти України, крім цілей самооборони або будь-яким іншим чином згідно зі Статутом ООН (стаття 2); утримуватись від економічного тиску,

спрямованого на те, щоб підкорити своїм власним інтересам здійснення Україною прав, притаманних її суверенітету, і таким чином отримати будь-які переваги (стаття 3)» [8, с. 210].

Витяг із Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною та Російською Федерацією

«... Поважати територіальну цілісність одна одної і непорушність існуючих між ними кордонів (ст. 2); будувати відносини одна з одною на основі принципів взаємної поваги суверенної рівності, територіальної цілісності мирного врегулювання спорів, незастосування сили або загрози силою, включаючи економічні та інші способи тиску, права народів вільно розпоряджатися своєю долею, невтручання у внутрішні справи, додержання прав людини та основних свобод, співробітництва між державами, сумлінного виконання взятих міжнародних зобов'язань, а також інших загально визнаних норм міжнародного права (ст. 3)» [8, с. 210].

I. Чи могла українська влада відмовитися від підписання Будапештського меморандуму? Чи можна погодитися з думкою, що в цьому документі зі сторони Росії, Британії та США були дані Україні занадто легковісні гарантії безпеки?

II. Чи поділяєте Ви думку, що Україні не потрібно орієнтувати свою зовнішню політику на пошук у світі держав-гарантів своєї безпеки. Лиш власні збройні сили, створені за новітніми світовими стандартами та вступ у НАТО, реально убезпечать Україну від зовнішньої агресії?

III. Хто з Президентів України підписав Будапештський меморандум:

А. Л. Кравчук

Б. В. Ющенко

В. В. Янукович

Г. Л. Кучма

18. Ознайомтесь з поданим джерелом та дайте відповіді на запитання I-III:

Уривок із праці філософа Сергія Дацюка

«Стратегії сепаратизму в Україні»

«В основі будь-яких стратегій сепаратизму в Україні лежить уявлення, що сепаратизм може призвести до того, що на окремих територіях в разі їх від'єднання від України може бути все так само, як раніше в Україні, плюс ще краще за рахунок грошей Росії (чи Європи).

Мрія українського сепаратиста, щоб було краще, ніж є, нездійсненна. Краще не буде. Буде тільки гірше. Краще не може бути за будь-яких умов, доки немає ідей того кращого.

"Бути не з Україною, а з Росією" це узагальнена ідея сепаратизму, що нав'язана російськими ЗМІ протягом тривалого зомбування жителів Сходу України. Українські люди не знають, що їх чекає в союзі Росії. Вони думають, що їм залишать їх свободи і ще додадуть до цього більше грошей на життя. Так не буває. Буває лише – втрата звичних для українців свобод в обмін на гроші» [8, с. 206].

I. Яка подія є показником зростання сепаратистських процесів в Україні?

А. Підписання Харківських угод

Б. З'їзд у Сєвєродонецьку представників Харківщини, Луганщини, Донеччини

В. Створення кримсько-татарського меджлісу

Г. Помаранчева революція

II. Використавши уривки, напишіть повідомлення на мету: «Поява сепаратизму в новітній Українській історії».
В повідомленні обов'язково використайте такі

словосполучення: «Революція Гідності», «п'ята колона», «Новоросія», «регіональні еліти», «внутрішня нестабільність».

III. Використовуючи матеріалі документів, проведіть своє власне історичне дослідження на тему: «Чому в Україні досі процвітає сепаратизм?».

19. Ознайомтесь з документами та виконайте завдання:

Уривок із виступу Президента Єврокомісії
Жозе Мануеля Боррозу

«Культура повинна відігравати стратегічну роль у політиці об'єднаної Європи. Це – незвичайно важливий чинник успіху європейської інтеграції, в той же час культура нерозривно пов'язана з поняттям європейської ідентичності» [8, с. 212].

Уривок із виступу другого Президента України
Леоніда Кучми

«Для демократичних країн багатовекторна політика – аксіома. Це особливо важливо для України, яка знаходиться між Росією, з одного боку, і країнами ЄС і НАТО – з іншого. Якщо хочеш миру, підтримуй насамперед добросусідські відносини. Іншого просто не дано. Скажу більше. Україна, відгороджена від Росії кам'яною стіною, менш цікава Заходу, ніж держава з розвинутою мережею економічних відносин з сусідніми країнами» [8, с. 212].

Якими прикладами можна довести, що угода України про Асоціацію з ЄС була розкритикована частиною українських політиків:

1. Ця угода не пов'язана з членством України в ЄС
2. Не передбачає права на працевлаштування та проживання українців в Європі

3. Україна не отримує доступ до структурних фондів ЄС.

20. Ознайомтесь з джерелом і дайте відповіді на запитання I-III:

«Основна проблема, що постала перед суспільством України в розпочату 1991 роком епоху трансформації, полягає в переході від суспільства тоталітарного контролю до суспільства, побудованого на європейських цінностях і принципах – політичній демократії, ринковій економіці та національній державності. Системі контролю має бути протиставлена розвинута система самодіяльного громадянського суспільства. При цьому основна проблема полягає не стільки в створенні нових інституцій чи спілок, скільки в переосмисленні функцій і старих, і новоутворюваних елементів громадянського суспільства за умов демократії, незалежності і ринку. Громадянське суспільство, що робить у новій Україні перші кроки, може не витримати тиску з боку великого капіталу, що не зустрічає опору. Продумана і стимульована система спонсорства і благодійності допоможе ввести відносини громадянського суспільства і приватного капіталу в рамки партнерства» [8, с. 204].

I. Виберіть основні прояви діяльності в Україні громадянського суспільства (із 7 варіантів обрати 3):

1. Громадські організації перебирають на себе соціальні функції
2. Формування державного бюджету
3. Проведення громадськими організаціями аналітичних досліджень
4. Організація неформальної освіти
5. участь в роботі міжнародних організацій
6. Корегування освітнього процесу

7. Організація люстрації державних чиновників

II. Використовуючи уривок, доведіть чи спростуйте твердження: «Добробут демократичних країн залежить від сили їх громадянського суспільства, яке представляє та захищає інтереси різних груп населення».

III. Чи погоджуєтеся Ви з думкою, що головна функція громадських організацій брати участь у прийнятті державних рішень на всіх рівнях та моніторинг їх виконання. Свою думку обґрунтуйте.

21. Ознайомтесь з джерелом і дайте відповіді на запитання I-III:

«Досі залишається нез'ясованою логіка поведінки В. Путіна, який натиснув на гальма за 102 метри від державного кордону України. На це вплинули аж ніяк не усвідомлення міжнародних норм, і вже тим більше не почуття справедливості чи любов до України, а ракетні стрільби наших літаків у Керченській протоці, та ще – можлива міжнародна реакція на територіальні претензії з боку Росії. Тулзинська криза – ще один приклад, що Росія розуміє тільки одну мову – сили. Як сказав кримський прем'єр Сергій Куніцин на погрози глави адміністрації Путіна Олександра Волошина скинути на острів Тузлу бомбу: «На кожну бомбу знайдеться своя бомба» [8, с. 214]

I. Чи можна вважати українсько-російський конфлікт навколо о. Тузла репетицією захоплення Кримського півострова взимку-навесні 2014 р.?

II. Якими географічними назвами треба оперувати (оберіть 3 відповіді):

1. Чорноморська акваторія
2. Азово-Керченська акваторія
3. Острів Зміїний

4. Панамський півострів
5. Острів Сиваш
6. Кримська область
7. Кримський перешийок

III. Для історичного повідомлення з назвою: «Тузла – острів розбрату» підійдуть такі терміни та дати:

- А. 1925 р., насипна дамба, 100 метрів, В. Янукович
- Б. 1923 р., НАТО, Л. Кравчук, держави Латинської Америки
- В. 1940 р., Верховна Рада Криму, М. Джемільєв, ООН
- Г. 1921 р., Л. Кучма, США, військово-інженерні укріплення, д. Медведев

22. Уважно ознайомтеся з документом та дайте відповідь на запитання I-III:

«Цим законопроектом правляча партія – Партія регіонів – здійснює замах на найсвятіше українського народу – на його мову. Українська мова конституційно закріплена як єдина державна мова в Україні, а надання регіонального статусу російській мові та ще 17 мовам національних меншин є нічим іншим, як спробою узаконити русифікацію України. В Україні російській мові нащо не загрожує. Захищати російську мову таким способом означає поставити під загрозу існування української мови та української державності. Цього український народ не допустить і буде вимагати від Президента України як гаранта Конституції України покласти край антиконституційним діям Партії регіонів, яка разом із комуністами намагається продовжувати комуністичну політику русифікації України» [8, с. 225].

I. Чи можна вважати мовний закон Ківалова-Колесніченка одним із головних поштовхів до Революції

Гідності? Відповідаючи на запитання, використайте подане джерело.

II. Виберіть правильні твердження про цей закон (з 7 варіантів обрати 3):

1. Російська пропаганда використала цей документ для маніпуляції про захист прав російськомовного населення України.
2. Документ консолідував українське суспільство.
3. Документ змісив Раду Європи втрутитися у ситуацію, що склалась в Україні в 2012 р.
4. Документ став підготовкою російської агресії проти України
5. Документ використали проросійські сили в Україні, щоб розгойдати ситуацію в Криму та на Сході України
6. Закон ліквідовано у 2014 р. зразу після Революції Гідності.
7. Документ гарантував російській мові статус регіональної на усій території України

III. Чи згодні Ви з думкою, що Закон Ківалова-Колесніченка порушував Конституцію України та підривав конституційний лад? Свою думку аргументуйте

23. Ознайомтесь з поданим документом:

«Угоду про Єдиний економічний простір можна порізному тлумачити, вона багатозначна й має багато вимірів. Як документ, що передбачає вільну торгівлю на колишньому радянському просторі, вона має потенційні вигоди для всіх учасників. Та навіть як для угоди, що має на меті тісну економічну інтеграцію, безперечним є її спрямованість на зменшення можливості окремих держав, які належать до СЕП, рухатися до встановлення ближчих відносин з Європейським Союзом самотійно... У кінцевому підсумку

головне питання зводиться до того, чи угода про Єдиний економічний простір спрямована на створення Єдиного політичного простору. У такому разі це, так би мовити, спроба з чорного ходу обмежити політичний суверенітет України» [8, с. 214].

I. Використовуючи документ, доведіть або спростуйте думку: «Євроінтеграція є об'єднуючою ідеєю для України»

II. Чим пояснити, що ідея української євроінтеграції наштовхується на несприятливі перспективи серед політичному держав ЄС?

III. За час існування України як незалежної держави ЄС надав їй фінансову допомогу у сумі 8 млрд євро, при чому 3,5 з них – це грантова підтримка. За умовами зі кошти українська влада має спрямувати (з 7 варіантів обрати 3):

1. Посилення обороноздатності
2. Підтримку громадського суспільства, розвиток дрібного і середнього бізнесу
3. Підтримка державного апарату
4. Здійснення реформ
5. Підтримка бюджетної дисципліни
6. Розширення фінансування ЗМІ
7. Підготовка кадрів для ЗСУ

24. Ознайомтесь з джерелом та поміркуйте, якби Вам необхідно було цю інформацію обіграти в газетній статті, яким би був у неї заголовок?

«Завдяки цілеспрямованим зусиллям держави релігійним організаціям було повернуто понад 3,5 тис. приміщень церков і храмів, які використовувалися не за призначенням. Разом із цим до 2006 р. в Україні силами церков і парафіян було збудовано 3 тис. храмів, а 2 тис. перебувають у стані

будівництва. При цьому ще третина релігійних організацій залишилися без власних культових будівель» [7, с. 297].

25. Уважно прочитайте уривок з книги м. Горбачова:

«Підприємства у другій половині 60-х рр.... Реформа була для свого часу досить сміливою, перш за все в плані розширення самостійності підприємств і товарно-грошових відносин між ними. Добре пам'ятаю, яке пожвавлення вона викликала в суспільстві, які породила надії, надавши позитивний вплив на розвиток економіки у восьмій п'ятирічці, мабуть, найбільш успішній у післявоєнні роки» [4, с. 259].

Якою інформацією можна доповнити це джерело:

А. Надпрограма, М. Хрущов, 1954 р.

Б. О. Косигін, «план, прибуток, премія», «золота п'ятирічка»

В. Вугільна галузь, П. Шелест, 1972 р.

Г. Л. Брежнев, «доба застою», 1995 р.

26. Проаналізуйте уривок зі спогадів колишнього голови КДБ УРСР М. Галушки:

«У карних кодексах... було передбачено відповідальність за антирадянську агітацію та пропаганду, наклепи на існуючий лад (ст. 62, 187 КК УРСР), застосування яких асоціюється із переслідуванням за інакомислення» [4, с. 261].

Доповніть це джерело (з 7 запропонованих варіантів обрати 3):

1. Дисидентський рух став ненасильницькою формою боротьби

2. Номенклатура була елітою радянського суспільства

3. Багатопартійність стала можливою лише після відміни ст. 6 Конституції СРСР

5. Гласність стала складовою політики КД в СРСР

6. Першими дисидентами стали письменники-шістдесятники

7. Першою до лав Народного Руху долучилась компартійна еліта України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власов В. С. Історія України. Типові тестові завдання Київ. «Літера ЛТД», 2019 р. 128 с.
2. Власов В. С. Історія України. Експрес-підготовка. Київ. «Літера ЛТД», 2011. 254 с.
3. Власов В. С., Кульчицький С. В, Збірник завдань для ДПА з історії України. Київ. Центр навчально-методичної літератури, 2014. 128 с.
4. Гісем О. В. Історія України. Збірник завдань у тестовій формі. Кам'янець-Подільський. ФОП Фисин О.В., 2019, 308 с.
5. Крижановська М., Гирич І., Бурненко І. Історія України. Рівень стандарту. Підручник для 11 класу. Тернопіль: «Астон», 2019. 255 с.
6. Панчук І. Історія України. Комплексне завдання. Тернопіль: «Підручники і посібники», 2019. 495 с.
7. Струкевич О., Романюк С. Історія України. Підручник для 11 класу. Київб «Грамота», 2011. 319 с.
8. Хлібовська Г.М. Історія України. Рівень стандарту: підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: «Астон», 2019. 256 с.
9. Щербина С. І. Історія України. Лабораторно-практичні завдання. Ч. II. Черкаси, 2008. 141 с.

ПРО УКЛАДАЧА

Щербина Світлана Іванівна закінчила історичний факультет Прикарпатського університету імені Василя Стефаника (1995 р.). Викладач історії України Черкаського державного бізнес-коледжу з 2003 р., викладач-методист. Є автором та співавтором понад 15 наукових праць, у т.ч. 7 статей у фахових виданнях України та автором шести навчально-методичних видань, які впроваджено в освітній процес коледжу, зокрема: «Історія України. Методичні рекомендації для студентів заочної форми навчання» (2004 р.), «Політологія. Методичні рекомендації для студентів заочної форми навчання» (2008 р.), «Історія України. Лабораторно-практичні завдання. Частина II» (2008 р.). «Політологія. Курс лекцій» (2017 р.), «Історія України. Тренувальні завдання до зовнішнього незалежного оцінювання. Частина I» (2020 р.), «Історія України. Тренувальні завдання до зовнішнього незалежного оцінювання. Частина I» (2020 р.), «Історія України. Тренувальні завдання до зовнішнього незалежного оцінювання. Частина II» (2020 р.),

Навчальне видання

ЩЕРБИНА Світлана Іванівна

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

ТРЕНУВАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО ЗАВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ/НАЦІОНАЛЬНОГО МУЛЬТИПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ

Редактор Н.А. Азьмук
Комп'ютерний набір Щербина С.І.
Коректор В.Л. Красюк

Підписано до друку 13.03.2023 р. Формат 60x84 ¹/₁₆
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Умов. друк. арк. 2,1. Тираж 50 прим. зам № 336

За довідками з питань реалізації
звертатись за тел. (0472) 64-05-15